

Klass: Polychaeta (havsborstmaskar), **Ordning:** Terebellida, **Familj:** Ampharetidae (guldgrävvarmaskar), **Släkte:** *Eclysippe*, **Art:** *Eclysippe eliasoni* (Day, 1973) **Synonymer:** *Eclysippe vanelli* Eliason, 1955, *Lysippe vanelli* Fauvel, 1936, *Samythella vanelli*, *Pterohysippe vanelli* (Fauvel, 1936) sensu Eliason, 1955, emend, *Eclysippe vanelli* (Fauvel, 1936)

Kännetecken

En liten rörlevande havsborstmask med lång, smal och nästan cylindrisk framkropp som är något tillplattad uppifrån, samt med en avlång och koniskt avsmalnande bakkropp. Kroppsfärgen är ljusgul, kroppslängden upp till 17 mm. Vid ”nacken” bakom huvudet sitter sex långa, fingerformade gälar.

Huvudpartiet består av ett prostomium och ett peristomium, varav det senare omsluter munöppningen. Prostomiet bildar en framåtriktad huv över munnen och den främre nederdelen av peristomiet. Sett från ovan är prostomiet triangulärt med rundad framände. Det har två ögonfläckar. Vid själva munöppningen finns många smala och släta muntentakler som är mycket tånjbara och kan sträckas ut för att samla in mat. Tentaklerna kan dras in helt i munnen. Det finns inga kitiniserade käkar i svalget. Längs munnens undersida bildar peristomiet en bred läpp. Peristomiet är baktill sammansmält med kroppsegment I-III. På ryggsidan av segment III finns framåtriktade grävborst (paléer) som är hårformiga och längre än ryggborsten på bakåt följande kroppsegment. Det är 4-10 grävborst i vart knippe. Strax bakom huvudet, på ryggsidan, sitter två grupper med långa och kraftiga gälar. Det är tre gälar i var grupp. De sitter i en tvärgående, nästan rak rad med ett litet mellanrum mellan de två grupperna mitt på ryggsidan. Gälarna är förhållandevis tjocka men jämnt avsmalnande och spetsiga i toppen. Alla gälar är vid den främre basen förenande med ett högt membran som även leder till grävborsten.

Själva kroppen är tydligt uppdelad i en framkropp (thorax) med hårformiga ryggborst och platta bukborst, samt en bakkropp (abdomen), som bara har bukborst. Totalt har hela kroppen 27 borstbärande segment, förutom grävborsten på segment III. Framkroppen har ryggborst på 15 segment och även bukborst, förutom på de tre första av borstbärande segmenten (IV-VI) som saknar bukborst. Bakkroppen har 12 segment som bär bukborst. Borsten sitter på enkla parapodier som låga upphöjningar. De som bär ryggborsten, sk notopodier, är rundade, medan de som bär bukborsten, sk neuropodier, är i form av vertikala åsar. Ryggborsten är hårformiga med en bred längsgående list. Bukborsten består av en vertikal rad med mycket små, korta tvärställda plattor som i sig har rader av små krokformiga tänder av olika storlek, varav de mindre tänderna är dubbla. Bukborsten på framkroppen har fem till sju tänder i varje rad, medan de på bakkroppen har tre tänder i varje rad. Denna typ av platta borst kallas uncini och de hjälper masken att förankra sig i röret. Framkroppens fyra bakre segment är mycket längre än de föregående segmenten. Den lilla bakänden (pygidiet) som omger analöppningen, har ett par rundade lobber, en på var sida. Röret är tunnväggigt och består av fina lerpartiklar med enstaka andra fragment som skalrester eller liknande.

Det finns totalt tre beskrivna arter av släktet *Eclysippe*; *E. eliasoni*, *E. vanelli* och *E. trilobata*, varav *E. vanelli* har tveksam artstatus och här behandlas som synonym till *E. eliasoni*, enligt Hansson 1998, 2011. För återetablerande av *E. vanelli* som egen art, se Jirkov 2011. Den tredje arten finns vid USA's Stilla Havskust. I svenska vatten finns för övrigt tjugo andra arter av guldgrävvarmaskar, familjen Ampharetidae, som kan utgöra en eventuell förväxlingsrisk, men *E. eliasoni* kan skiljas från *Mugga wahrbergi* som har modifierade korslagda borst på ett ryggborstsegment och från *Amythasides macroglossus* som har 14 förkroppsegment. Ytterligare arter som har tre par gälar saknar paléer.

Utbredning och status

Artens totala utbredning är i princip i hela kustlinjen i nordostatlanten, från Elfenbenskusten och Afrikas nordvästkust samt vidare norrut längs den europeiska atlantkusten till Svalbard och även nordöstra Grönland.

I svenska vatten är den rapporterad från Fladen i Kattegatt och i Skagerrak, främst i Kosterområdet. Vid L.A.

Jägerskiölds undersökningar av marin bottenfauna vid svenska västkusten 1921-38 påträffades arten vid 16 lokaler i norra Bohuslän från Fjällbacka upp till Singlefjord vid gränsen till Norge. Under senare tid har ett fåtal ströfynd gjorts i Kosterområdet. Inga fynd har dock gjorts under de större undersökningar av marin bottenfauna som utförts längs västkusten under 2000-talet. Arten verkar således ha gått tillbaka i våra vatten.

Ekologi

E. eliasoni är en rörlevande depositionsätare som lever på mjukbottnar med lera, ofta blandat med sand, skal eller grus. I andra delar av sitt utbredningsområde kan den påträffas från 10 m till stora djup på över 1000 m, men i våra vatten oftast på djup från 25 m till 200 m (i Kosterområdet). Den lever av att äta fina partiklar som fallit ned på botten. Röret är nedgrävt, medan huvudet når upp till bottenytan så att tentaklerna kan sträckas ut för att samla in föda. I övrigt är artens ekologi dåligt känd. Troligen är den skildkönad.

Hot

Arten är sårbar då den har en mycket begränsad förekomst och utbredning i svenska vatten.

Åtgärder

I dagsläget är det inte klarlagt hur arten påverkas av trålfiske och miljö-förändringar. Bättre underlag för skattning av status, populationsstorlek och tillväxtkapacitet behövs. Artens nutida fyndlokaler i svenska vatten bör om möjligt skyddas från aktiviteter som förstör havsbotten eller rör upp mycket sediment.

Övrigt

Etymologi: *Eclysippe*, fr. *ek-*; Gr. ”sprungen ur, från”, samt släktet *Lysippe*. Det syftar på att den först beskrivna arten i släktet initialt placerades som tillhörig det senare släktet. *Lysippe* kommer från grekisk mytologi där det finns flera gestalter med det namnet, bland annat en av kung Proteus döttrar, men kanske mest känt är en Amazondrottning och general, vars namn i sig lär betyda ”Hon som släpper hästarna fria”; *eliasoni*, efter den svenska polychaetforskaren Anders Eliason (1890-1975), huvudsakligen verksam vid Göteborgs Naturhistoriska museum, och som år 1955 etablerade släktet *Eclysippe*.

Litteratur

Eliason, A. 1955. Neue oder wenig bekannte Schwedische ampharetiden. Göteborgs Kungl. Vetenskaps- och Vitterhets-samhälles handlingar, Ser. B, Band 6, N:o 16. BILD Fig. 3.

Hansson, H.G. (1998). NEAT (North East Atlantic Taxa): South Scandinavian marine Annelida check-list. http://www.tmbi.gu.se/libdb/taxon/neat_pdf/NEAT*Annelida.pdf

Hansson, H. G. 2011. Marina sydiskandinaviska "evertebrater". Webb-upplaga. http://loven.gu.se/digitalAssets/1480/1480031_hansson-2011.pdf

Holthe, T. 1986. Polychaeta Terebellomorpha. Marine Invertebrates of Scandinavia 7. Universitetsforlaget, Oslo. 194 pp.

Jirkov, I.A. 2011. Discussion of taxonomic characters and classification of Ampharetidae (Polychaeta). Italian Journal of Zoology 78(Supplement 1): 78-94-

Jirkov, I.A. & Leontovich, M.K. 2013. Identification keys for Terebellomorpha (Polychaeta) of the eastern Atlantic and the North Polar Basin. Invertebrate Zoology 10(2): 217-243.

Jägerskiöld, L.A. 1971. A survey of the marine benthonic macro-fauna along the Swedish west coast 1921-1938. Eds. Hubendick, B., Hyle, G. & Swärd, S. Acta Regiae Societatis Scientiarum et Litterarum Gothoborgensis, Zoologica 6.

Karlsson, A., Berggren, M., Lundin, K. & Sundin, R. 2014. Svenska artprojektets marina inventering - slutrapport. ArtDatabanken rapporterar 16. ArtDatabanken, SLU. Uppsala

Kirkegaard, J.B. 1996 Havbørsteorme. II. Sedentaria. Danmarks fauna 86: 1-451.

Marine species identification portal. <http://species-identification.org>.

World register of marine species. 2015. www.marinespecies.org.

Författare

Kennet Lundin 2016. © ArtDatabanken, SLU 2016.